

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

Комплекс навчально-методичного забезпечення з дисципліни

**Національно-релігійний чинник
в суспільно-політичному житті країн Сходу**

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма: «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»

вид дисципліни: обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2022 / 2023 навчальний рік

1. Навчальний контент

Тема 1. Національно-релігійні особливості країн Середнього Сходу та Північної Африки. Етнічний склад країн регіону. Причини невідповідності політичних та етнічних кордонів у регіоні. Вплив національного чинника на політичні процеси у Туреччині, Сирії, Ізраїлю, Іраку, Ірану, Саудівської Аравії, Єгипту, Алжиру. Іслам як фактор суспільно-політичного життя зазначених країн. Неісламські конфесії в країнах Середнього Сходу та Північної Африки: суспільно-політичні аспекти існування.

Тема 2. Національна та релігійна складова суспільно-політичних процесів у Центральній Азії. Поліетнічність держав Центральної Азії в умовах обмеженої демократії. Національні рухи регіону. Політичний іслам в країнах Центральної Азії. Релігійні меншини у Казахстані, Таджикистані, Монголії та їхня участь у суспільно-політичному житті зазначених країн.

Тема 3. Політичні, соціально-економічні та культурні процеси Південної Азії крім призму національно-релігійних відносин регіону. Етнічний та конфесійний склад населення Індії, Пакистану, Афганістану та його вплив на політичні процеси у зазначених країнах. Вплив національних і релігійних проблем на міжнародні відносини у регіоні.

Тема 4. Далекий Схід у контексті національних та релігійних особливостей регіону. Міжетнічні відносини у КНР, Індонезії, Японії. Релігійний чинник у суспільно-політичних процесах зазначених країн.

Тема 5. Етно-релігійна мозаїка Західної Африки як чинник суспільно-політичних відносин у регіоні. Конфесійні особливості регіону. Національний склад населення держав. Вплив етно-релігійних чинників на політичні процеси Нігерії, Малі, Мавританії, Нігеру, Гани та інших країн Західної Африки.

Тема 6. Суспільно-політичні особливості країн Центральної Африки: етно-конфесійний контекст. Етнічний склад населення Демократичної республіки Конго, Центральноафриканської республіки, Чаду. Особливості конфесійного складу населення регіону. Етно-конфесійний фактор у трансформації політичних систем країн Центральної Африки.

Тема 7. Національно-конфесійна характеристика народів Східної Африки. Суспільно-політичні процеси у Ефіопії, Південному Судані, Кенії крізь призму етнічних та релігійних особливостей зазначених країн.

Тема 8. Суспільно-політична ситуація у Південній Африці як наслідок національних та релігійних особливостей регіону. Етнічний склад населення Південноафриканської республіки і Намібії. Конфесії розповсюджені у регіоні на їх вплив на політичні трансформації у зазначених країнах.

Рекомендована література

Основна література

1. Гайдуков Л. Ф. та ін. Всесвітня історія: Посібник. К.: Либідь, 2001. 256 с.
2. Економіка зарубіжних країн. К.: Либідь, 1998.
3. Ігнат'єв П.М., Черкас Б. А. Азіатські велетні у боротьбі за вплив на країни Африки. Зовнішні справи. 2012. № 2.
4. Історія світової культури. Культурні регіони. К.: Либідь, 1997.
5. Козицький А.М. Новітня історія країн Азії та Африки. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. Львів: „Афіша”, 2004.
6. Конституції нових держав Європи та Азії / Упоряд. С.Головатий. К.: Укр. Правн. Фондація; Вид-во “Право”, 1996. 544 с.
7. Крип'якевич І. Всесвітня історія: У 3 кн. К.: Либідь, 1995. К. 1. 464 с.; Ч. 2. 424 с.; Ч.3. 288 с.
8. Кушніренко В.О. Шаріатська концепція реформування державної системи в ісламських країнах. Людина і політика. 2003. № 2.
9. Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн: Навч. посібник. 2-ге вид., виправ. К.: ВД „Професіонал”, 2004. 336 с.
10. Лозовицький О. С. Сучасний Схід: демократичний ренесанс чи геополітичний перерозподіл? Зовнішні справи. 2011. № 2.
- 11.Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник. Вид. 3-тє, доп. К.: Атіка, 2001. 624 с.
- 12.Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник. Вид. 3-тє, доп. К.: Атіка, 2001. 624 с.
13. Нельга О.В. Теорія етносу. Курс лекцій: Навчальний посібник. Київ: Тандем, 1997. 368 с.
14. Нечитайло О. Різні, але разом. До 30-ї річниці утворення Асоціації країн Південно-Східної Азії. Політика і час. 1998. № 5.
15. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посібн. К.: Знання, 2013.677 с.
16. Основи етнодержавознавства. Підручник. За ред. Ю.І.Римаренка. К.: Либідь, 1997. 656 с.
17. Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотип / Відп. ред. та авт. вст. слова С.Кримський. К.: Либідь, 1999. 360 с.
- 18.23. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій: навчальний посібник для студентів географічних і філософських факультетів вищих навчальних закладів. К.: АртЕк”, 1999. 504 с.
- 19.Попов Б., Ігнатов В.,Степко М. та ін. Життя етносу: соціокультурні нариси: Навчальний посібник. К.: Либідь, 1997. 240 с.
- 20.Тищенко К. М. Мови Європи. Календар на 2001 р. Львів: Кальварія, 2001. 28 с.
21. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник. К.: Либідь, 2001. 416 с.

Допоміжна література

1. Bucyalimwe M. Land, Power, and Ethnic Conflict in Masisi (Congo-Kinshasa), 1940s – 1994, The International Journal of African Historical Studies, Boston University African Studies Center. 1997. P. 1–3.
2. Esposito J., Shahin E. The Oxford Handbook of Islam and Politics. London, 2013.
3. Баранов С. А. Сикхський сепаратизм: досвід незалежної Індії. Політика і час. 1997. № 5-6.
4. Близький Схід та Північна Африка. Аналітичний огляд 02/2019. Борисфен Інтел. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/19_02_blyzkyu_skhid_ta_pivnichna_africa/
5. Близький Схід: епоха керованого хаосу. Борисфен Інтел. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/blyzkyu-skhid-epokha-kerovanoho-khaosu/>
6. Вінтер Ч., Сидоржевський М. Народ без держави: хто такі курди? URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4-%D0%B1%D0%B5%D0%B7-%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8-%D1%85%D1%82%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D1%96-%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B4%D0%B8/a-42294803>
7. Головченко В. І. Мінливе обличчя сучасної китайської дипломатії. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. Вип. 31-32. К.: ВПЦ „Київський університет”, 2005.
8. Головченко В.І. Китайська дипломатія: традиційні засади й сучасність. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 53. Ч. II. К.: ІМВ.
9. Горобець І. В. Індія та Пакистан на межі ХХІ століття: компаративний аналіз особливостей сучасного внутрішньополітичного становища. Людина і політика. 2000. № 5.
10. Гіденс Е. Соціологія. Релігії Далекого Сходу. Rbīd? 1999/ URL^ <http://politics.ellib.org.ua/pages-11809.html>
11. 20. Етнічні конфлікти в Тропічній та Південній Африці. URL: https://studopedia.com.ua/1_18435_etnichni-konflikti-v-tropichniy-ta-pivdenniy-afritsi.html
12. Зінько І. З., Байковський П. Б., Федунь О. В. Політичний регіоналізм у сучасній Африці чинники та тенденції розвитку. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 112 (Частина II). 2013. С. 3–12.
13. Ігнат'єв П. М. „Слон” і „дракон” в азіатській грі. Індокитайські відносини на тлі світових політичних процесів. Політика і час. 2006. № 6.

14. Ігнат'єв П. М. Індія і монархії Перської затоки: взаємодоповнюваність інтересів. Зовнішні справи. 2011. №3.
15. Ігнат'єв П. М. Індія на шляху до лідерства в Південній Азії. Чернівці: Книги ХХІ століття, 2006.
16. Ігнат'єв П. М. Країни Азії: особливості культури та побуту. Чернівці, 2011.
17. Ксьондзик Н. З батьківщиною, але без держави. Курдське питання на межі тисячоліть. Політика і час. 2002. № 3.
18. Нахла Ю. Політичні пріоритети розвитку Близького Сходу в контексті глобальних процесів. Політичний менеджмент. 2008. № 4. С. 163–171.
19. Олійник Ю. Нестабільність у Демократичній республіці Конго та роль етнічного чинника. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. Вип. 36. Частина 3. С. 85–91.
20. Тенденції розвитку ситуації в країнах Центральної Азії. Борисфен Інтел. URL: <http://bintel.com.ua/uk/article/centrasia/>
21. Ткаченко І. Центральна Азія як зона перетину інтересів конкуруючих держав. Політичний менеджмент. 2004. № 5. С. 114–121.
22. Центральна Азія: яблуко розбрату. Борисфен Інтел. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/geopolitics/centralna-aziya-yabluko-rozbratu/>
23. Щодо сучасних тенденцій розвитку ситуації на Близькому Сході. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/schodo-suchasnikh-tendenciy-rozvitku-situacii-na-blizkomu>

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

2. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>
3. Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень. Борисфен Інтел. URL: <http://bintel.com.ua>
4. Deutsche Welle. URL: <https://www.dw.com>

1. Семінарські заняття

з/п	Назва теми	Кількість годин
-----	------------	-----------------

	<p>Тема 1. Етно-конфесійна ситуація у Туреччині як чинник суспільно-політичних процесів в країні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етнічний склад населення країни 2. Національно-визвольні рухи у Туреччині 3. Іслам як чинник суспільно-політичних процесів 4. Міжконфесійні взаємини у Туреччині 	2
	<p>Тема 2 Національна та релігійна складова суспільно-політичного розвитку Казахстану</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процес ісламізації Казахстану: загальна характеристика процесу 2. Міжконфесійні взаємини в країні 3. Національні меншини та їхня роль у політичному житті Казахстану 	2
	<p>Тема 3. Політичні процеси в Індії крізь призму національно-релігійної структури суспільства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнаціональні та міжконфесійні конфлікти у Індії 2. Політичні механізми вирішення ворожнечі 3. Етнічний та релігійний чинник як фактор зовнішньої політики Індії 	2
	<p>Тема 4. Національні та релігійні фактори політичного розвитку Китайської Народної Республіки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національний склад населення країн 2. Міжетнічні та релігійні протиріччя 3. Способи національної консолідації 	2
5	<p>Тема 5. Суспільно-політичне життя у Нігерії крізь призму національно-релігійного складу населення країни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості політичного влаштування країни 2. Конфлікти та шляхи їх подолання 3. Міжнаціональні і міжрелігійні взаємини у нігерійському суспільстві 	2
	<p>Тема 6. Демократична республіка Конго у контексті міжнаціональний і міжконфесійних відносин</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етно-конфесійний склад населення 2. Характеристика політичної системи ДРК 3. Національні та релігійні меншини та їхня участь у суспільно-політичному житті держав 	2

	<p>Тема 7.</p> <p>Національно-релігійна структура населення Ефіопії як чинник суспільно-політичних процесів країни</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості релігійного складу населення 2. Характеристика міжнаціональних взаємин 3. Проблеми міжнаціональної та релігійної ворожнечі та способи їх подолання 	2
	<p>Тема 8.</p> <p>Суспільно-політична ситуація у Південно-Африканській республіці: національно-релігійний контекст</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема міжрасових взаємовідносин 2. Політичне влаштування держави 3. Конфесійний склад населення ПАР 	2
	Разом	16

5.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
	Очна форма	Залежна форма
<p>Тема 1.</p> <p>Вивчення літератури з теми «Національно-релігійні особливості країн Середнього Сходу та Північної Африки»</p> <p>Вінтер Ч., Сидоржевський М. Народ без держави: хто такі курди?</p> <p>URL: https://www.dw.com/uk/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4-%D0%B1%D0%B5%D0%B7-%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8-%D1%85%D1%82%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D1%96-%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B4%D0%B8/a-42294803</p> <ul style="list-style-type: none"> - розкрити участь курдів у політичному житті Туреччини, Ірану, Іраку і Сирії - встановити ступінь залучення цього народу до політичних процесів в Іраку, Ірані, Сирії, Вірменії і Туреччині. 	11	-
<p>Тема 2.</p> <p>Вивчення літератури з теми «Національна та релігійна складова суспільно-політичних процесів у Центральній Азії»</p> <p>Тенденції розвитку ситуації в країнах Центральної Азії. Борисфен Інтел. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/centrasia/</p> <ul style="list-style-type: none"> - назвати передумови до сепаратизму у Казахстані на сьогоднішньому етапі. - Розкрити перспективи побудови політичної нації у Казахстані. 	13	-

<p>Тема 3.</p> <p>Вивчення літератури з теми «Політичні, соціально-економічні та культурні процеси Південної Азії крім призму національно-релігійних відносин регіону»</p> <p>Яковлев А. Межконфессиональны конфликты в Индии: индусы против мусульман. Исламоведение. 2013. № 4. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/mezhkonfessionalnye-konflikty-v-indii-indusy-protiv-musulman/viewer</p> <ul style="list-style-type: none"> - познайомитися етнічно-релігійними групами Південної Азії. - встановити виклики і загрози політичній системі Індії з боку етнічних і релігійних меншин. 	13	-
<p>Тема 4.</p> <p>Вивчення літератури з теми «Далекий Схід у контексті національних та релігійних особливостей регіону»</p> <p>Гіденс Е. Соціологія. Релігії Далекого Сходу. URL: http://politics.ellib.org.ua/pages-11809.html</p> <ul style="list-style-type: none"> - розкрити етнічно-релігійну структуру населення КНР. - проаналізувати еволюцію національно-визвольного руху тибетців 	13	-
<p>Тема 5.</p> <p>Вивчення літератури з теми «Етно-релігійна мозаїка Західної Африки як чинник суспільно-політичних відносин у регіоні»</p> <p>Люди Нигерии: население, языки, религия. URL: https://kiliman.info/lyudi-nigerii-naselenie-yazyki-religiya</p> <ul style="list-style-type: none"> - розкрити етнічно-релігійну структуру населення Нігерії - встановити причини радикалізації ісламу в країні 	13	-
<p>Тема 6.</p> <p>Вивчення літератури з теми «Суспільно-політичні особливості країн Центральної Африки: етно-конфесійний контекст»</p> <p>Олійник Ю. Нестабільність у Демократичній республіці Конго та роль етнічного чинника. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. Вип. 36. Частина 3. С. 85–91.</p> <ul style="list-style-type: none"> - розкрити етнічно-релігійну структуру населення Демократичної республіки Конго - визначити релігійні і етнічні чинники у боротьбі за владу в країні 	13	-

<p>Тема 7. Історія та культура Китаю (1976 - кінець XX ст.) Вивчення літератури з теми «Національно-конфесійна характеристика народів Східної Африки Етнічні конфлікти в Тропічній та Південній Африці. URL: https://studopedia.com.ua/1_18435_etnichni-konflikti-v-tropichniy-ta-pivdenniy-afritsi.html - визначити причини міжетнічних конфліктів у Кенії - розкрити внутрішні і зовнішні загрози етнічного і релігійного характеру національній безпеці країни</p>	13	-
<p>Тема 8. Вивчення літератури з теми «Суспільно-політична ситуація у Південній Африці як наслідок національних та релігійних особливостей регіону» Етнічні конфлікти в Тропічній та Південній Африці. URL: https://studopedia.com.ua/1_18435_etnichni-konflikti-v-tropichniy-ta-pivdenniy-afritsi.html - розкрийте причини етнічних конфліктів у Тропічній і Південній Африці - встановіть наслідки міжетнічного протистояння для політичної системи країни</p>	13	-
Разом	102	

Завдання семестрових залікових робіт:

1. Етнічний склад населення та міжнаціональні взаємини у Туреччині
2. Релігійний чинник у внутрішньополітичних процесах Туреччини
3. Міжетнічні взаємини у Єгипті
4. Конфесійний склад населення Єгипту
5. Етно-релігійна чинник у сирійському громадянському конфлікті
6. Внутрішнє протистояння у Лівії крім призму етно-релігійних взаємин в країні
7. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Алжиру
8. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних Ізраїлю
9. Етнічний склад населення та міжнаціональні взаємини в Іраку
10. Релігійний чинник у внутрішньополітичних процесах Іраку
11. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Ірану
- 14
12. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Саудівської Аравії

13. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Казахстану
14. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Афганістану
15. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Пакистану
16. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Монголії
17. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах КНР
18. Етнічний склад населення та міжнаціональні взаємини в Індії
19. Етнічний склад населення та міжнаціональні взаємини в Індонезії
20. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Нігерії
21. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах ДРК
22. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах ПАР
23. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Ефіопії
24. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Японії
25. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Таїланду
26. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Судану
27. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Мавританії
28. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах ЦАР
29. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Намібії
30. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Кенії

Зразок залікового білета

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Спеціальність «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Спеціалізації «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»
Семестр 1

Форма навчання денна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): магістр

Навчальна дисципліна Національно-релігійний чинник в суспільно-політичному житті країн Сходу

ЗАЛКОВИЙ БІЛЕТ (ЗАВДАННЯ) №1

1. Етнічний склад населення та міжнаціональні взаємини у Туреччині (20 балів)
2. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Пакистану (20 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу
протокол № __ від «__» _____ 2022__ р.

Завідувач кафедри _____ (Анатолій ПАРФІНЕНКО)

Екзаменатор _____ (Олександр КАПЛІН)

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Спеціальність «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Спеціалізації «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»
Семестр 1

Форма навчання денна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): магістр

Навчальна дисципліна Національно-релігійний чинник в суспільно-політичному житті країн Сходу

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ (ЗАВДАННЯ) №1

1. Етнічний склад населення та міжнаціональні взаємини у Туреччині (20 балів)
2. Національно-релігійний чинник у суспільно-політичних процесах Пакистану (20 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу

протокол № __ від «__» _____ 2022__ р.

Завідувач кафедри _____ (Анатолій ПАРФІНЕНКО)

Екзаменатор _____ (Олександр КАПЛІН)